39.

115

GŁOS

JW. Łobarzewskiego Posła Czerniechowskiego, Kawalera Orderu S. Włodzimirza, na Sessyi Seymowey d. 27 7bra 1793. Roku Miany.

Nayjaśnieyszy KROLU Panie Móy Miłościwy!

Prześwietne Skonfederowane Rzpltey Stany!

W Czwartym Miesiącu Seymowania naszego gwałt dokonawszy widokow swoich, do urządzenia wewnętrznego i dźwignienia konającey Oyczyzny, zostawuje nam teraz wolność; Miłość do pozostałych Współ-Ziomkow naszych utrzymywać nas powinna w stałey determinacyi zaradzenia ich nieszczęściom, kiedy przeciwny los już nam przecioł sposobność myślenia o drugich.

Niezgoda możnych puściła Okręt na burze i fale, ten opuściwszy, pływają jedni po Morzach, drudzy błąkają się po ziemi, sam tylko przywiązany do Okrętu Sternik passuje się jeszcze ze wszystkiemi przeciwnościami, aby przetrzymał fale, i w wyjaśnioney chwile dotprowadził tenże szczęśliwie do Portu.

Z Czynow Seymu dzisieyszego tak nielitościwie przez Możnowładzcow okrzyknionego, pozna imparcialny współczesnik i Potomność, że nie ich ambicia z podłością, nie Partya z Partyą, ale Cnota Narodowa z przemocą silnie walczyła, i że w sposobności wolney deliberacyi pierwsza Sessya zajęta była od Projektu upadłych Bankow, całą Powszechność obchodzącego.

Już czas przeyrzeć: że powtórny podział Królestwa naszego zniszczył ze szczętem prawie Exystencyą Polityczną Rzpltey, a niespodzianie upadłe Banki przyśpieszyły rełną nędzę i nieszczęście jey mieszkańcom.

Zaradzić pierwszemu nie jest w możności naszey, od zapobieżenia drugiemu ani na moment oddalać się nie należy, i z mieysca mego biorę śmiałość Was N. Stany do tak ważney czynności zachęcać, bo jeżeli kiedy, to w tym momencie z Rycerstwa niegdyś wojennego i walecznego zbliżyła nas fatalność do ludu z żalem że tak rzekę hańbą przykrytego; nie oręż, nie wyniosłość Szlachetna Republikanta, ale Rolnictwo i pierwsze potrzeby życia będą odtąd Polaka zabawą, nie dóydzie nawet i do tego niewinnego zamiaru, jeżeli zawady z upadłych Bankow Krajowych uprzątnione nie zostaną, zniknie w prędce reszta Cyrkulujących pieniędzy, znikną tym samym podzwignienia Oyczyzny sposoby, nawet reszt[?]ującemu nie będzie czym płacić Woysku.

Polska pod zeszłemi Panowaniami roskosznych Poprzednikow W. K. Mci z influencyi, którą nayodległeysze nawet Dwory mieć chciały w interessa Rzpltey, nabyła była obfitość pieniędzy, w żadnym Europeyskim Państwie nie widzianey, do którey gdy przyłączę jeszcze zyski z pierwiastkowego handlu, oczywisto pokaże się że na pierwszey sile nie zbywało Narodowi.

Pod Panowaniem W. K. Mci gdy między innemi dobrodzieystwami dla Kraju przysposobionemi i te chlubne liczyć można: że ogromne massy Fortun Potentatow naszych rozpłynęły się pomiędzy tysiącami Szlachty, a tym samym zjednały sposobność lepszey w Dobrach Ekonomiki, których obszerność więcey jak puł Polski zaymowała.

Nie wspomnę o widzialnych awantażach z ciągłego pokoju od 1775. Ru i z handlu Chersońskiego, dość Wam N. Stany nadmienić: że były bogactwa Krajowe, a teraz z żalem wyznać należy: że prawie wszystkie już znikły, uszczerbek onych zdawał się bydź mniey widzialny, bo Ciało Rzpltey było potężne i silne, lecz zato teraz wszystkie onego członki nie wyleczoną zdają się bydź zajęte gangreną.

Założyłeś był Mądry Królu w początkach Panowania swego fundament szczęśliwości powszechney, utwarzając Kommissyą Skarbową, niewygasła w sercah Polakow zostanie dla W. K. Mci wdzięczność, lecz obok niey żal nienadgrodzony: że taż Magistratura przez 30. lat operacyi zatrudniając się tylko wybieraniem pieniędzy z Podatkow i Sądowością, nietylko handlowi i industryi

A nie

nie otworzyła bramy, ale z proſtoty urządzeń ſwoich i grzechu niewiadomości dość czuwającą niebyła: aby przynaymniey przyſpoſobione zachować bogactwa, kiedy nieumiała one pomnażać.

Wiadome Wam ſą aż nadto N. Stany przyczyny, z których utracaliśmy ſucceſsive populacią, handel i gotowiznę, niebędę przeſzłości ſmutny Wam obraz wyſtawiał, powiem tylko że tu jeſt zrzódło dziſieyſzego nieſzczęścia naſzego, z tąd początek bierze generacią przyſpoſobione bankructwo dziſieyſze.

Niebaczność Rządowa wcisnąć ſię dała Zagranicznym Bankom, które robiąc pieniędzmi, i jak był zwyczay facienduiąc pod cudzym imieniem nabywali fortun Szlacheckich, wſzyſtkich zyſkow ſtawali ſię Panami, a potym wraz za granicę pośpieſzali, wywożąc dobrą, a złą w nadgrodę zoſtawując monetę.

Z tąd powſtały były nieznane jeſzcze w Krajach naſzych partykularne, a dopiero upadłe Banki, których operacye podobne były do Publicznych Bankow, takowa wolność to ſprawiła: że cała maſsa cyrkulujących pieniędzy w ich Kaſsy wpłynęła, z tąd ſtali ſię właścicielami Dochodow Królewſkich, Publicznych i prywatnych, a barziey Panami całey Polſki, nie Skarb im dawał Prawa, ale oni Skarbowi, bez ich pośrzednictwa nawet ta Naywyżſza Magiſtratura tyle za granicą niemiała kredytu, aby choć naymnieyſze dla Rzpltey czynić mogła zaciągi, oni wſzyſtkim potrzebni, od nich częſto dependował Los Oyczyzny.

Ten ſtan rzeczy byłby jeſzcze trwał dłużey, ale Deklaracye podziałowe dwuch ſprzymierzonych Dworow ſtały ſię śmiertelnym dla nich cioſem, Obywatel niepewny przyſzłości loſu ſwego, w pośrzód zagranicznego Woyſka i nierządu wſtrzymał w zakątku te Summy, które ochoczo na ſkinienie Bankierow z uprzeymością oddawał.

Zatamowana publiczna ufność z okazyi oſtatniey Rzpltey konwulſyi, przybliżyła upadek ich kredytu, wyświecila zgubę tylu tyſięcy Obywateli, wytknęła omyłki Rządowe, i ſtan nędzny już ściśnionego Króleſtwa naſzego.

Tak w każdym kraju trafiać ſię będzie, gdzie Urząd czczey tylko ambicyi dogadza, gdzie Rząd nie zaſzczepi miłości do dobra powſzechnego, gdzie każdy rządzić, a żaden uginać ſię nie będzie przed Prawem i światłem, zamieni nadwczas Obywatel dobro ogułu do widokow partykularnych, oddali ſię od Rolnictwa, handlu i induſtryi, ſtanie ſię Egoiſtą, i dla chęci znacznego Procentu bez mozołu przychodzącego, podda w niepewność ſwóy majątek, i potym ten ſtraci, ale i z nim Kray cały.

Do tego czaſu opieraliście ſię z Szlachetną determinacią ciężącey przemocy Zagraniczney, dziś przy ſpoſobie zaradzenia o nieſzczęśliwey Oyczyznie, raczcie wypracowany Projekt upadłych Bankow położyć w rzędzie nayważnieyſzych czynności Waſzych, idzie bowiem o śpieſzny ratunek upadłego Kredytu Krajowego, i tylu zniſzczonych Familii, litości Waſzey żebrzących, idzie o ſławę i Imie Polaka, jeżeli chcecie aby Opatrzność poſtawiła go kiedyś w rzędzie dawnego znaczenia.

Dość jasno, że przy świeżym ściśnieniu granic ściśniony jeſt teraz handel, a nadto pewna: że niedawſzy pilnego oka z tyloletniey experyencyi że przeważa importacya nad exportacyą, łatwo utracić przyidzie reſztę cyrkulujących pieniędzy, a tym śpieſzniey, gdy zbłąkany zagraniczny nie zwrócimy do Kraju Kredyt.

Kommiſsye przez Konfederacią zeſzłą Targowicką uſtanowione dały poznać, że z ſzczupłości Władzy niebyły dzielne do rychłego ukończenia tak znakomitego dzieła.

Wlew wſzyſtkich Spraw Bankowych związek z ſobą mających w jedną Kommiſsyą oſtateczną, jeſt pierwſzy roſtropności śrzodek, jako w zdarzeniu nadzwyczaynym.

Niech Was nie trwoży N. Stany że ten Projekt przez Deputacyą poprawiony obeymuje wyrazy oſtrey a prędkiey Exekucyi, po tylu doznawanych klęſkach z nieexekucyi Praw naſzych, czas jeſt aby na tym Seymie wolnym od Możnowładzcow, nie tyle wyſilać ſię nad piſaniem Praw, jak nad ſpoſobnością Exekucyi onych, choćby ſię nawet ſtał ofiarą przeſtępujący one; niech uſtąpią w śrzód nieſzczęścia wſzelkie poboczne względy, a duch ludzkości i wſpólnego Dobra zaymie dobrze myślących umysły, raz przez Was wprowadzona Exekucya Prawa będzie narzędziem przyſzłey dla nieſzczęśliwey Oyczyzny pomyślności, póydą odtąd za Waſzym przykładem wſzyſtkie Krajowe Magiſtratury.

Daley przymawiając ſię do Projektu, widzę iż Judicium Mixtum czyli Kompromis zniewala Dwory Sąſiedzkie aby fortuny Bankierow świeżo w ich Krajach zajęte, należały równie do wſpólnictwa Obywateli Pańſtw Rzpltey, te dobrodziey-

dzieyſtwo gdyby nam przyſpoſobione niebyło, z żalem wyznaćby przyſzło: że Obywatel Zakordonowy uzyſkałby tylko przy ſilney Protekcyi ſwoją należytość, a nie ten, ktoren pozoſtaje w Państwach Rzpltey.

Cóż dopiero mówić o awantażach z wpływu znacznych Summ z Kordonow w Państwa Rzpltey!

Nikt mi tu nie zaprzeczy: że w tym oſierociałym Rzpltey ſtanie zbywa na cyrkulacyi pieniędzy, ani tego: że bez nich żadne użyteczne czynione bydź niemogą operacye, Sąd zatym prędki i ſilny pomnaża pierwſze, a drugiemu pomyślny przybliża ſkutek.

Dośćby było powiedzieć: że ten Projekt wypracowany bacznie obeymuje wſzyſtkie ſzczeguły i formalności i przezornie onym zaradza, ale przyjemnego uczucia zataić niemożna że zwraca do maſsy Kondyktowo zabrane funduſze, które pewnie możnieyſi na Bankierach wymuſili z widoczną ſzkodą uboższych, nie tykam oſobiſtości, o tym tylko nadmieniam co w odgłoſie Publicznym słyſzeć ſię daje, a życzę iżby inaczey okazało ſię.

Jeżeli macie w zamiarze jak niewątpię uſzczęśliwić pozoſtałych Wſpółziomkow, obchodzić Was nie powinien Rygor drugi w Projekcie opiſany na tych, którzy ſą winni upadłym Bankom, wſzak tak roſtropnemu Zgromadzeniu doſyć powiedzieć że ten rozciągać ſię będzie na Panow, którzy jak zwyczay nie zwykli płacić długow, a którzy w potrzebie płaſzcząc ſię przed Bankierami, ich teraz zguby ſtali ſię przyczyną.

Niebędę dłużey trudził Waſzey N. Stany cierpliwości z wyſzczegulnieniem objektow formalności ſamey tyczących ſię, na którey często naylepſze dzieło zwykło ſię zahaczać w ſamey Projektu decyzyi, raczey przyſtępuję do widoku Politycznego, ktoren nadewſzyſtko Deliberacyi naſzey powinien bydź Celem.

Zabor teraznieyſzy Kraju, a przytym upadek Bankierow poſtawił Rzpltę w tym ſtanie, że zoſtaje bez pieniędzy, bez Kredytu, tak dalece, że żaden z Bankierow Zagranicznych niechce nawet powierzyć kilkuſet czerw: zł. naſzym Bankierom do wypłacenia przejeżdżającym Wojażerom, raczey wolą na mieyſcu w gotowiznę ich opatrzyć, gdy dłużey nieufność Zagranicznych do Kraju naſzego trwać będzie, gdy wprędce i ſkutecznie ſprawa Bankow załatwiona nie zoſtanie, zupełnie handel zniſzczony bydź muſi, i Kommunikacya przecięta, nawet Rzplta w przypadku potrzeby nie będzie w ſtanie zyſkać zaciągow Zagranicznych.

A tu kto uiewidzi ile Skarb Publiczny, ile Powſzechność ſzkodować nie będzie, kiedy Produkta Kraiowe, przemyſł, przywoz nareſzcie Zagranicznych towarow nie już directe, ale przez kilka rąk Zagranicznych przechodzić muſzą, a którym trzeba będzie arbitralnie opłacać ſię, i narzuconą przyimować cenę.

Zdrowa polityka radzi mieć w Kraiu własnych Bankierow zakredytowanych, dawne związki z zagranicznemi podnieść mogą naſzych upadłych Bankierow, ale trzeba im podać wydźwignienia ſię ſpoſoby, i przykrym poſtępowaniem niezrażać drugich, którzyby otworzyć Banki mieli w zamiarze.

Do tego Nayiaś: Stany raczcie i na tym łaſkawie zaſtanowić ſię, czy czuwaiąca która na naſzą zgubę Potencya profituiąc z omyłek rządowych, nie oſadzi wkrótce w Warſzawie, i innych znacznieyſzych mieyſcach Bankierow z znacznemi Summami, którzy zaymią wſzyſtkie wexlowania, i którym nieograniczoną płacić muſiemy lichwę, aby w potrzebie mieć pieniądze, lub miane przeſłać za granicę.

Czyż wcześnie kalkulować niemożna, że Ciż opanowawſzy zbłąkaną ufność Kraiową, i ſtawſzy ſię Panami handlu, ſtanowienia ceny i wſzelkich zyſkow Krajowych, nie wyprowadzą łatwo za granicę reſztującą gotowiznę?

Z probacyi wyżey wyrażoney kto mi zaprzeczy: że Króleſtwo naſze utraciwſzy marnie realne bogactwa Krajowe, nie obróci ſię wprędce w puſtynię, bez ſpoſobności nawet odzieży i wygod do życia?

Czynię zadoſyć Urzędowaniu memu, kiedy Was N. Stany o bliſkim upadku Oyczyzny naſzey oſtrzegam, światło Waſze lepiey obeymie nim ja wyłuſzczyć zdołam powody.

Projekt dziſieyſzy ma ſwoje wſparcie na Medyacyi Dworu Peters: wſzyſtkie w nim awantaże ſą dla nas kalkulowane, dla Roſsyi i Jey Cnotliwego Ambaſsadora ten zaſzczyt tylko: żeby zguby reſztującego Narodu nie ſzukać, i bydź mu pomocą w doznawać ſię mogących ościennych uciſkach.

Gdzie idzie o ogul ſzczęścia przyſzłego, opuſzczonym od wſzyſtkich daremnie w ſobie karmić żal przeſzłości, biorąc czas jak jeſt, uſtąpić powinna zbyteczna troſkliwość tych, którzy utrzymują ten Projekt dla niektórych omyłek, a delikatność pewnie zajaśni i w tych, którzy z pomiędzy nas winni będąc

 Ban-

Bankier om, tym chętniey przyłożą się do utrzymania onego.

Mieycie oraz N. Stany litość nad upadłemi Bankierami, których interess widzicie bydź intereressem Publicznym, daycie im sposoby iżby w Publiczności oczyścić się mogli, że Bankructwo niebyło przemysłem oszukania, ale nieszczęściem, może z klęskami Kraju naszego związek maiącym. Wszak w naybogatszych Kraiach liczne codzień przytrafiaią się Bankructwa, a przecież jak wiadomo, sami Kredytorowie pierwsi są do wspierania onych, zdradliwe tylko Bankructwa surowo Prawa karzą. Kraiowi nasi osiadli, a teraz upadli Bankierowie oddaią Wierzycielom milionowe swe maiątki, a zato żyiąc w nędzy i rozpaczy, oczekuią Sądu sprawiedliwego Wyroku, ani nawet niemaią sposobności jękliwym głosem Wam donieść: że były te czasy, w których stawali się przysłużnemi swey Oyczyznie i przychylnemi Rzpltie, aby do względów serca Wasze skłonić.

Nie bywało u nas Bankructwa, bo niebyło Bankow, pierwszy był U. Tepper, który do Kraju Zagraniczny wprowadził Kredyt, pierwszy był co swoią industryą wprowadził handel Chersoński, pierwszy co czynił za granicą dla Rzeczypospolitey w potrzebie zaciągi, pierwszy sprawiedliwości Waszey mieć powinien względy, żyie on teraz z liczną swą Familią w nędzy, opuszczony nawet od tych, którym był przysłużny, ten jego grzech że przy obalinach Oyczyzny i nacisku raptownym Kredytorow i Dom jego obalić się musiał z massą Fortuny pewnie długi przewyższaiącą. Podobne tysiączne w Anglii, Francyi, Hollandyi i innych przytrafiaią się teraz zdarzenia, które spokoynie godzone bywaią choć ze stratą Kredytorow, w naszym Kraju tylko przyłączone są do Bankructwa ohyda i przesądy.

Miłościwy Panie! Zna Narod i dobrze myślący: że W. K. M. przez czas Panowania swego władaiąc dochodami przynaymniey do Trzykroć millionow wynoszącemi, nie użyłeś onych na obalenie wolności, na widoki Polityczne, lub spanoszenie swey Familii, użyczałeś dobrodzieystwa od Rzpltey sobie udzielonego dla dobra Współ ziomkow Twoich; Dochody W. K. Mci z cyrkulacyą pieniędzy znaczny teraz związek maią, a Projekt Bankowy niemoże jak interessować Jego dobre Serce; Racz Miłościwy Panie dać onemu swą Królewską Sankcyą, racz wybor Kommissarzy oznaczyć z Mężow Cnoty i z Charakteru poczciwości wsławionych, bo na tym nadzieja i cała dobroć tego Projektu zawisła. Wszak Mądrość Twoja N. Panie i światło Wasze P. Stany znaią naylepiey: że Prawa tego ustanowienie w ogule Kraiowi przyniesie pomyślność, a w szczegule osierociałym Wdowom, zgrzybiałym Starcom, upadłym Familiom litość i wsparcie przyśpieszy.

A teraz upraszam JP. Marszałka, ażeby raczył się zapytać o zgodę, a w przypadku odmówienia oney, Turnum sobie zamawiam.

2.000 –

